

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
СЕКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ**

СОЦІУМ. Альманах соціальної історії / Відп. редактор Віктор Горобець. – Вип. 13-14. – Київ: Інститут історії України НАН України. – 2017. – 384 с.

Черговий випуск альманаху продовжує традицію представлення соціальної історії ранньо-модерної Європи в усьому її багатоманітті й унікальності. Цього разу дослідницька увага фокусується насамперед на особливостях функціонування окремих локальних соціальних і соціо-професійних груп, з'ясуванню можливостей щодо соціальної мобільності для їх учасників. Крім того, прискіпливу увагу приділено реконструкції конфлікту як явища політичної й етноконфесійної взаємодії та водночас представлення його як певного конструкту ідеологічної боротьби; висвітленню історично значимих соціокультурних аспектів гендерних взаємин, а також традиційних соціальних практик і девіацій в межах функціонування родинних стосунків. Окремі тематичні блоки присвячені дослідженню антропології права, різноманітних проявів історії повсякдення.

SOCIUM. Almanac of Social History / Senior Editor Viktor Horobets. Vol. 13-14. Kyiv: Institute of Ukrainian History National Academy of Sciences of Ukraine. 2017. – 384 p.

The new issue of the almanac continues the tradition of exploring the social history of the early modern Europe in its diversity and uniqueness. In this issue, scholars focus primarily on the peculiarities of the functioning of discrete local social and socio-professional groups, exploring their members' opportunities for social mobility. Particular attention is paid to the reconstruction of conflicts as an element of political and inter-confessional interactions, and also as an element of ideological struggles; historically prominent socio-cultural aspects of gender relations, traditional social practices and deviations within family relations are also analyzed in-depth. The anthropology of law and various facets of the history of everyday life constitute separate thematic blocks.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту історії України
НАН України
27 квітня 2017 р.

Опубліковані статті відбивають точку зору авторів,
яка не завжди збігається з думкою Редакційної Колегії.
Відповідальність за точність цитувань несе Автор.
Усі статті альманаху проходять попереднє рецензування.

ISSN 1995-0322 (Print)
ISSN 1995-0330 (Online)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 6936
від 04.02.2003 р.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4, оф. 506

Факс: (044) 279 63 62

E-mail: bilousnat@ukr.net

адреса сторінки: <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000004>

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 13-14

Засновник

Інститут історії України НАН України

Редакційна Колегія

Валерій Смолій, академік НАН України – *головний редактор*

Віктор Горобець, д.і.н. – *відповідальний редактор*

Наталя Старченко, к.і.н. – *заступник відповідального редактора*

Наталія Білоус, к.і.н. – *відповідальний секретар*

Геннадій Боряк, д.і.н., професор, член-кор.
НАН України, *Інститут історії України НАНУ*

Юрій Волошин, д.і.н., професор, *Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка*

Мирон Капраль, д.і.н., професор, *Інститут української археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України*

В'ячеслав Мордвінцев, д.і.н., професор, *Київський національний університет ім. Тараса Шевченка*

Раймонда Рагаускене, д.і.н., професор, *старший науковий співробітник Інституту історії Литви*

Ришард Щигел, док. габ., професор, *Університет ім. Марії Кюрі-Склодовської, м. Люблін (Польща)*

Київ
2017

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 13-14

ЗМІСТ

Соціальні групи та соціальна мобільність

- 11 *Віктор Горобець*. «Всякіє полковые уряды». Полкова старшина Гетьманату як владний інститут і соціальна група
- 41 *Вадим Назаренко*. «Для посылков в Царьград и другие окрестные государства»: київські рейтарі XVIII ст.
- 59 *Максим Яременко*. Із «польської нації» в імперське підданство: приклад братів Лятошевичів

Історія родини та гендерних взаємин

- 81 *Наталя Старченко*. Звинувачення дружин у вбивстві чоловіків: жіноча жорстокість, чоловічі фобії чи матеріальний розрахунок родичів (Волинь останньої третини XVI ст. – першої половини XVII ст.)
- 113 *Наталя Сліж*. Прастытуцыя ў Вяліком княстве Літоўском у XVI–XVII стст.
- 127 *Наталія Білоус*. «Вызнаваю сим моим тастаменьтом и остатнею волею своею». Тестаменти волинських міщанок кінця XVI–XVII ст.
- 161 *Ігор Сердюк*. Древо без плоду: бездітність і безпліддя в суспільстві Гетьманщини (спроба соціально-історичного дослідження)
- 181 *Євген Чернецький*. Антропонімійна складова політичної репрезентації річпосполитського магната XVIII ст. (на прикладі родини великого коронного гетьмана Францішка-Ксаверія Браницького)

Антропологія права

- 191 *Тетяна Гошко*. Ян Ласький та перші спроби кодифікації права в Польському Королівстві
- 215 *Ольга Посунько*. «В рассуждении женскаго полу моего неудобно...». Захист майнових інтересів жінок у судах Катеринославського намісництва у 80–90-х рр. XVIII ст.

Історична конфліктологія

- 235 *Андрій Бовгура*. «Гетман-изменник»: конструювання образу Івана Мазепи у XVIII ст.
- 245 *Олексій Смірнов*. Страта Данила Кушніра і родина Гдишицьких. Уніати та православні на Наддніпрянщині другої половини XVIII ст.

Історія повсякдення

- 263 *Олександр Одрін*. Харчування ольвіополітів: традиції Середземномор'я і понтійська специфіка
- 287 *В'ячеслав Станіславський*. Подорож російського посла Петра Толстого до Туреччини теренами Гетьманщини та Правобережжя в 1702 р.: дипломатичні прийоми, дорожні випадки, взаємини з Іваном Мазепою та Семеном Палієм
- 308 *Олена Дзюба*. Дозвілля в повсякденному житті козацької старшини (на матеріалах мемуарної літератури першої половини XVIII ст.)
- 327 *Володимир Маслійчук*. «Сюртук, бумага, молоко для больных». Забезпечення Харківського народного казенного училища та місцева спільнота 1798 р.

Ad fontes

- 343 *Henryk Litwin*. Zapomniany rejestr konwertytów z ziem ruskich Rzeczypospolitej z lat 40-tych XVII w.

Огляди, рецензії

- 357 *Наталія Білоус*. [Рец.:] Мирон Капраль. Богоявленське братство Львова у XVIII ст.: дослідження та матеріали. – Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2016. – ХСV + 328 с. + 8 іл.
- 361 *Мар'яна Долинська*. На маргінесі розділів книги Юрія Волошина. [Рец.:] Козаки і Посполиті: міська спільнота Полтави другої половини XVIII ст. – Київ: К.І.С., 2016. – 356 с.
- 369 *Ігор Сердюк*. Козаки, посполиті і всі-всі-всі. [Рец.:] Волошин Ю. Козаки і посполиті: міська спільнота Полтави другої половини XVIII ст. – Київ: К.І.С., 2016. – 356 с.
- 373 *Юрій Волошин*. Переосмислюючи Центрально-Східну Європу. [Рец.:] Mikołaj Szołtysek. Rethinking East-Central Europe: family systems and co-residence in the Polish-Lithuanian Commonwealth. Volume 1: Contexts and analyses; Volume 2: Data quality assessments, documentation, and bibliography. – Bern, Berlin, Bruxelles, Frankfurt am Main, New York, Wien: Peter Lang, 2015. – 1066 pp.
- 378 *Іван Альмес*. [Рец.:] Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів: Вид-во УКУ, 2017. – 752 с.: іл., табл., карти + 7 карт. – (Серія «Київське християнство», т. 5)

SOCIUM

An Almanac of Social History

No. 13-14

CONTENTS

Social Groups and Social Mobility

- 11 *Viktor Horobets*. «All Regimental Gouvernements». Regimental Staff Officers of Getmanat as Imperious Institute and Social Group
- 41 *Vadym Nazarenko*. «For Sending to Tsargrad and Surrounding States»: Kyivan Reiters in the XVIII Century
- 59 *Maksym Yaremenko*. From «Polish Nation» under Citizenship of Empire: an Example of Liatoshevych's Brothers

History of Family and Gender Relations

- 81 *Natalia Starchenko*. Wives Accused of Murdering Their Husbands: Female Cruelty, Male Phobias or Relatives' Financial Considerations (Volhynia of the last third of the 16th Century through the first third of the 17th Century)
- 113 *Natallia Sliž*. Prostitution in the Grand Duchy of Lithuania in the sixteenth – seventeenth Centuries
- 127 *Natalia Bilous*. Testaments of Volhynian burghers' Women of the 16th and 17th Centuries
- 161 *Igor Serdiuk*. A Tree Without Fruit, Childlessness and Infertility in the Society of the Hetman State (a try of the Socio-historical Research)
- 181 *Ievhen Chernetskyi*. Anthroponymic Component of Political Representation of an 18TH-Century Magnate in the Polish-Lithuanian Commonwealth (Based on the Family of the Great Crown Hetman Franciszek Ksawery Branicki)

The Anthropology of Jurisprudence

- 191 *Tetiana Hoshko*. Jan Łaski and the First Attempts to Codify the Law in the Kingdom of Poland
- 215 *Olga Posunko*. «It is Inconvenient to argue Because of me Female Gender...» Woman's Property Iinterests Protection in Legal Agencies of Katerynoslavs'ke Vicegerency in 80–90s of XVIII Century

Historical Conflictology

- 235 *Andrii Bovgyria*. «Hetman-traitor»: The Construction of Masepa's Image in XVIII Century

245 *Oleksii Smirnov*. Danylo Kushnir's Execution and Gdyszycky Family: the Orthodox and Uniates in Dnieper Ukraine in the second Half of the 18th Century

History of Everyday Life

263 *Aleksander Odrin*. Diet of Olbians: ancient traditions and regional specificity

287 *Viacheslav Stanislavski*. The Trip of the Russian Envoy Petro Tostoi to Turkey through Hetmanate and the Right Bank Territories in 1702: Diplomatic Receptions, Road Accidents, Relations With Ivan Mazepa and Semen Palii

308 *Olena Dziuba*. Leisure in Everyday Life For Cossack Officers (based on memoirs of the 1st half of the 18th Century)

327 *Volodymyr Maslychuk*. «Frock-coat, paper, milk for patients». Ensuring of Kharkiv popular state school and local society in 1798

Ad fontes

343 *Henryk Litwin*. The Forgotten 1640s Register of Converts From Ruthenian Lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth

Reviews and Overviews

357 *Natalia Bilous*. Myron Kapral. The Lviv Epiphany Confraternity of the 18th Century: Research and Materials. Lviv: «Piramida», 2016. – XCV + 328 p. + 8 il.

361 *Mariana Dolynska*. On the Margins of Yuriy Voloshyn's Book. Cossaks and Commoners: the City Community of Poltava in the second half of the 18th Century. Kyiv: KIS Press, 2016. – 356 p.

369 *Igor Serdiuk*. Cossacks, Commoners, and Others. Voloshyn Yu. Cossaks and Commoners: the City Community of Poltava in the second half of the 18th Century. Kyiv: KIS Press, 2016. – 356 p.

373 *Yuriy Voloshyn*. Rethinking East-Central Europe. Mikołaj Szoltysek. Rethinking East-Central Europe: family systems and co-residence in the Polish-Lithuanian Commonwealth. Volume 1: Contexts and analyses; Volume 2: Data quality assessments, documentation, and bibliography. – Bern, Berlin, Bruxelles, Frankfurt am Main, New York, Wien: Peter Lang, 2015. – 1066 p.

378 *Ivan Almes*. Oleh Dukh. The Venerable Ladies. Female Monastic Communities of Lviv and Peremyshl Eparchies in the Early Modern Period. – Lviv: UCU Publishing House, 2017. – 752 p. + 7 maps. – (Series «Kyivan Christianity», Vol. 5)